

Kas mes esame.
Ką mes veikiame.
Kaip mes dirbame.

FRA

EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS

„Sąjunga yra grindžiama šiomis vertybėmis: pagarba žmogaus orumui, laisve, demokratija, lygybe, teisine valstybe ir pagarba žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises. Šios vertybės yra bendros valstybėms narėms, gyvenančioms visuomenėje, kurioje vyrauja pliuralizmas, nediskriminavimas, tolerancija, teisingumas, solidarumas ir moterų bei vyrų lygybė.“

Europos Sąjungos sutartis, 2 straipsni

Pratarmė

Pagrindinės teisės – tai normos, kurios užtikrina, kad su asmeniu būtų elgiamasi oriai. Kokia tai bebūtų teisė, – teisė nebūti diskriminuojamam dėl amžiaus, negalios ar etninės kilmės, teisė į asmens duomenų apsaugą ar teisė kreiptis į teismą, – visas jas būtina saugoti ir ginti.

Europos Sąjungos (ES) valstybės narės turi senas pagrindinių teisių apsaugos tradicijas. Pati ES yra sukurta tokių vertybių pagrindu ir yra įsipareigojusi užtikrinti Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje skelbiamas teises. Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA) buvo įsteigta kaip nepriklausoma struktūra šiam įsipareigojimui remti.

Nepaisant tokių senų paveldėtų tradicijų, susiduriama su daugeliu kliūčių, kurios neleidžia praktiškai ir išsamiai įgyvendinti visų pagrindinių teisių. Rinkdama duomenis Europos Sąjungoje ir juos analizuodama, FRA padeda Europos Sąjungos institucijoms ir jos valstybėms narėms suprasti ir susidoroti su tokiais iššūkiais. Dirbdama tarptautiniu, Europos ir nacionaliniu lygmenimis kaip ES institucijų, ES valstybių narių ir kitų organizacijų partnerė, FRA vaidina svarbų vaidmenį, siekiant, kad pagrindinės teisės taptų realybe kiekvienam Europos Sąjungos gyventojui.

Morten Kjærum
Direktorius

Ilze Brands Kehris
Valdančiosios tarybos
pirmininkė

Kas mes esame

Europos Sąjunga įsteigė Pagrindinių teisių agentūrą įpareigodama ją atlikti konkretų uždavinį – teikti nepriklausomus, įrodymais pagrįstus patarimus pagrindinių teisių klausimais. FRA – viena iš specialių Europos Sąjungos agentūrų, kurių užduotis – teikti ES institucijoms ir valstybėms narėms profesionalius, patirtimi ir žiniomis grįstus patarimus įvairiais klausimais. Agentūra finansuojama iš ES biudžeto.

Agentūra turi 90 darbuotojų; tarp jų – teisininkai, socialinių ir politinių mokslų atstovai, statistikai, ryšių ir tinklų kūrimo ekspertai.

Jų darbui vadovauja FRA valdančioji taryba. Taryba yra atsakinga už agentūros darbo prioritetų nustatymą, biudžeto tvirtinimą ir agentūros darbo stebėseną. Tarybą sudaro po vieną nepriklausomą ekspertą iš kiekvienos valstybės narės, du Europos Komisijos atstovai ir vienas nepriklausomas ekspertas, kurį skiria Europos Taryba.

Pagrindinės teisės

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – tai Europos Sąjungos teisių bilis. Joje išvardytos teisės, kurias, plėtodamos ir įgyvendindamos ES teisės aktus ir politiką, privalo gerbti visos ES institucijos ir valstybės narės. Chartija yra teisiškai privalomas dokumentas. Agentūrai tai pirmasis atsparos taškas, kuriuo ji remiasi teikdama įrodymais grįstus patarimus kaip užtikrinti pagrindines teises.

Chartijoje visos teisės suskirstytos į šešis skyrius:

ORUMAS

pavyzdžiui, teisė nebūti žeminamam

SOLIDARUMAS

pavyzdžiui, teisė į sveikatos priežiūrą ir gydymą

LAISVĖS

pavyzdžiui, asmens duomenų apsauga

PILIEČIŲ TEISĖS

pavyzdžiui, teisė balsuoti vietos, kurioje gyvena, savivaldos rinkimuose

LYGYBĖ

pavyzdžiui, teisė nebūti diskriminuojamam

TEISINGUMAS

pavyzdžiui, teisė į sąžiningą teismą

Ką mes veikiame

Pagrindinių teisių agentūra ES institucijoms ir valstybėms narėms teikia nepriklausomus, įrodymais grįstus patarimus pagrindinių teisių klausimais. Tokių patarimų tikslas – padėti užtikrinti, kad pagrindinės teisės būtų besąlygiškai gerbiamos visoje Europos Sąjungoje.

Šiuo tikslu FRA atlieka šias užduotis:

- renka ir analizuoja informaciją ir duomenis;
- teikia pagalbą ir dalijasi profesine patirtimi;
- užtikrina komunikaciją ir didina supratimą apie teises.

FRA užduotys apibūdintos Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros steigimo teisės akte – Tarybos reglamente Nr. 168/2007.

Įrodymais paremti patarimai pagrindinių teisių klausimais ES

■ renka ir analizuoja informaciją ir duomenis

■ teikia pagalbą ir dalijasi profesine patirtimi

■ užtikrina komunikaciją ir didina supratimą apie teises

Konsultuoja ir bendradarbiauja su partneriais

FRA atlieka užduotis konsultuodamasi ir bendradarbiaudama su savo partneriais.

Tokiu būdu Agentūra gali:

- apibrėžti savo darbo sritis taip, kad jos tyrimai būtų skirti konkrečioms spragoms pagrindinių teisių srityje užpildyti ir konkrečioms poreikiams tenkinti;
- teikdama patarimus Europos Sąjungai ir jos valstybėms narėms, Agentūra gali dalytis patirtimi ir išmanymu, koordinuoti tyrimus įvairiose srityse ir dirbti kartu. Teikdama aiškias nuomones apie tai, kaip gerinti pagrindinių teisių apsaugą, ji gali kurti sinergiją, efektyviausiu būdu naudoti savo išteklius ir remti kitas struktūras;
- užtikrinti, kad jos patarimai ir tyrimų duomenys pasiektų politikos kūrėjus, reikiamo lygmens valdžios atstovus ir ES institucijas.

FRA palaiko ypač glaudžius ryšius su:

- Europos Komisija, Europos Parlamentu ir Europos Sąjungos Taryba;
- kitomis tarptautinėmis organizacijomis, tokiomis kaip Europos Taryba, Jungtinės Tautos ir Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacija (ESBO);
- vyriausybėmis, pilietinės visuomenės organizacijomis, mokymo įstaigomis, lygybės institucijomis ir nacionalinėmis žmogaus teisių institucijomis (NŽTI).

Lygybės institucijos ir NŽTI (nacionalinės žmogaus teisių institucijos) – tai nacionalinės struktūros, kurios rūpinasi pagrindinių teisių apsauga savo šalyse, atlikdamos, pavyzdžiui, tyrimus, didindamos suvokimą apie teises ar teikdamos patarimus nukentėjusiems asmenims jų teisių klausimais.

Siekdamos užtikrinti glaudžius tarpusavio darbo santykius, visos ES valstybės narės skiria nacionalinį ryšių palaikymo pareigūną. Vykstant nuolatiniams reguliariems susitikimams, atsiranda stipri partnerystė, kuri užtikrina apsikeitimą informacija ir nacionalinių reikmių ir jų sprendimo aiškumą.

Europos Taryba turi 47 valstybes nares. Viena jos institucijų – Europos žmogaus teisių teismas, kuris nagrinėja bylas, susijusias su Europos žmogaus teisių konvencija.

Pagrindinių teisių platforma (FRP) vienija daugiau kaip 300 pilietinės visuomenės organizacijų visoje ES, kurios sprendžia konkrečius pagrindinių teisių klausimus. Jos teikia pasiūlymų dėl FRA metinės darbo programos ir metinės ataskaitos.

FRA palaiko dalykiškus santykius su Strasbūre įsikūrusia Europos Taryba. Siekdama papildomumo, Agentūra savo veiklą koordinuoja su Europos Tarybos veikla, visų pirma savo metinės darbo programos ir bendradarbiavimo su pilietine visuomene srityse.

Per savo Pagrindinių teisių platformą (*Fundamental Rights Platform, FRP*) Agentūra nuolat konsultuojasi su šimtais pilietinės visuomenės organizacijų, kurios FRA ekspertams gali padėti nustatyti visoje Europos Sąjungoje kasdiniame žmonių gyvenime egzistuojančias problemas.

Darbo apimtis

ES institucijos siūlo ir tvirtina Agentūros darbo temines sritis penkerių metų laikotarpiui.

Pagrindinės FRA darbo sritys – diskriminacija, teisė kreiptis į teismus, rasizmas ir ksenofobija, duomenų apsauga, nusikaltimų aukų ir vaiko teisės.

Kadangi FRA buvo įsteigta ES ir jos valstybėms narėms teikti patarimus įgyvendinant ES teisės aktus ir politiką, ji gali veikti tik klausimais, kurie patenka į ES kompetencijos sritį.

Nors FRA teikia informaciją individualiems asmenims apie tai, kaip ir kur jie gali reikalauti savo teisių, ji negali tirti ir spręsti individualių skundų. Pagal savo įgaliojimus Agentūra individualiems asmenims gali nurodyti tik atitinkamus kanalus, kuriais jie gali rasti pagalbą nacionaliniu, Europos ar tarptautiniu lygmeniu.

„Kompetencija“ šiuo atveju reiškia klausimą, ar ES turi juridinę teisę imtis veiksmų tam tikroje politikos srityje.

Kaip mes dirbame

Tyrimai ir duomenų rinkimas

FRA užduotis – rinkti „objektyvius, patikimus ir palyginamus“ informaciją ir duomenis. Ji atlieka tyrimus tam tikromis temomis visoje Europos Sąjungoje, bet nevykdo atskirų valstybių narių stebėsenos ar jų vertinimo.

Atlikus visas ar keletą valstybių narių apimančius tyrimus, iš palyginamų perspektyvų galima nustatyti visoje Europos Sąjungoje egzistuojančius iššūkius ir perspektyvią praktiką konkrečiomis pagrindinių teisių temomis.

FRA tyrimai paprastai vykdomi **konkrečia pagrindinių teisių tema** visoje Europos Sąjungoje, kaip pavyzdžiui, jos ataskaitoje „Homofobija, transfobija ir diskriminacija lytinės orientacijos ir lyties tapatybės pagrindu ES valstybėse narėse“ (*Homophobia, transphobia and discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity in the EU Member States*, 2010 m.).

Agentūra dažnai renka informaciją apie tai, **kaip valstybių narių teisinės sistemos saugo pagrindines teises**, ir teikia tokių teisinių sistemų analizę. Ji naudojami tokiais informacijos šaltiniais kaip įstatymai, teismų sprendimai ir mokslininkų komentarai, žr. pavyzdžiui, „Teisė kreiptis į teismus Europoje: Iššūkių ir galimybių apžvalga“ (*Access to justice in Europe: an overview of challenges and opportunities*, 2011 m.).

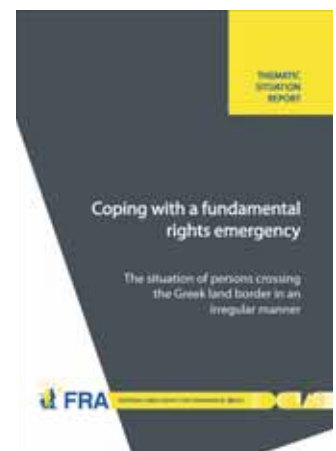
Tyrimų metodika – tai būdai, kuriais renkama ir analizuojama informacija bei duomenys. FRA naudojami tokia metodika, kuri užtikrina kuo tikslesnių ir patikimesnių duomenų surinkimą.

Kad galėtų pateikti išsamią padėties apžvalgą realiame gyvenime, FRA bendrai analizuoja teisės aktus ir duomenis apie kasdieninę žmonių patirtį (*European Union Minorities and Discrimination Survey, EU-MIDIS*). Dokumentų tyrimus papildė socialiniai tyrimai, tokie kaip apklausos ar interviu, bei surinktų duomenų analizė.

Pavyzdžiui, atliekant Europos Sąjungos mažumų apklausą diskriminacijos klausimu (EU-MIDIS), buvo apklausta 23 500 imigrantų ir etninių mažumų atstovų visose 27 ES valstybėse narėse. Gauti rezultatai Agentūrai suteikė svarbių ir naudingų duomenų apie diskriminaciją, tokių kaip nukentėjusiųjų dėl diskriminacijos ar rasiniais motyvais įvykdytų nusikaltimų procentas. Tokiu būdu atsiskleidė diskriminacijos mastas skirtingose valstybėse, kurį patiria įvairios mažumos.

Kai kuriais atvejais Agentūra gali pranešti apie ypatingą padėtį pagrindinių teisių atžvilgiu, susidariusią kurioje nors vienoje valstybėje narėje, jei tai neišeina iš jos įgaliojimų ribų, ir padėtis daro poveikį visai Europos Sąjungai. Pavyzdžiui, "Nepaprastosios padėties pagrindinių teisių atžvilgiu sprendimai. Graikijos sausumos sieną neteisėtai kertančių asmenų padėtis. Teminis pranešimas apie padėtį" (*Coping with a fundamental rights emergency – The situation of persons crossing the Greek land border in an irregular manner, Thematic Situation Report, 2011 m.*).

Kiekvienam konkrečiam projektui tinkamą metodiką parenka Agentūros ekspertai, tačiau konkrečius duomenis ir informaciją atskirose šalyse dažniausiai renka ne FRA ekspertai, o išoriniai tyrimą atliekantys asmenys, su kuriais sudaromos sutartys ir kurie parenkami, taikant objektyvias ir nuodugrias atrankos procedūras.

Mokslinį komitetą sudaro 11 nepriklausomų asmenų iš visos ES, turinčių aukštą kvalifikaciją pagrindinių teisių srityje. FRA Valdančioji taryba parenka šiuos ekspertus, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu.

Didelė dalis FRA tyrimų atliekama, remiantis nacionalinių informacijos centrų tinklo FRANET surinktais duomenimis ir informacija. FRANET tinkle dalyvauja kiekvienos ES valstybės narės pagrindinių teisių ekspertų grupės. Tinklo surinktus duomenis ir informaciją naudoja ir analizuoja FRA darbuotojai.

Agentūra taip pat turi mokslinį komitetą, kurį, siekiant užtikrinti komiteto kokybišką darbą, sudaro nepriklausomi išorės nariai.

Daugiau informacijos apie FRA tyrimų metodiką galima rasti jos biuletenyje *FRA moksliniai tyrimai: patikimų palyginamų duomenų rinkimas ir analizės teikimas*.

Pagalba ir profesinė patirtis

ES institucijoms ir valstybėms narėms FRA teikia „pagalbą ir dalijasi patirtimi“, siekdama joms padėti „visapusiškai gerbti pagrindines teises“, kuriant ir įgyvendinant ES teisę.

Klausimus tyrimams Agentūra parenka, remdamasi suinteresuotųjų šalių nurodytomis reikmėmis. Todėl ir duomenis ji renka tikslingai tose srityse, kuriose politikos ir teisės kūrimui reikalingi faktiniai įrodymai. Tokiu būdu Agentūros tyrimai koncentruojami į realias problemas, su kuriomis žmonės susiduria kasdien.

Remdamasi tyrimuose surinktais duomenimis ir patirtimi pagrindinių teisių srityje, Agentūra ES institucijoms ir valstybėms narėms teikia nuomones ir išvadas apie tai, kaip jos turėtų praktiškai užtikrinti pagrindines teises, kurdamos ir įgyvendindamos įstatymus ir politiką.

FRA nuolatos konsultuojasi su suinteresuotomis šalimis savo vykdomų projektų klausimais, norėdama nustatyti, kaip geriausiai teikti patarimus, kurie suinteresuotoms šalims padėtų geriau užtikrinti pagrindines teises. Atsižvelgiant į Agentūros nustatytas problemas ir suinteresuotų šalių poreikius, patarimai ir pagalba gali būti teikiami įvairiais būdais, tokiais kaip:

- **Ataskaitos** – Socialinių ir teisių tyrimų bei analizės metu surinktus duomenis ir įrodymus FRA teikia ES institucijoms ir valstybėms narėms, kartu reikšdama nuomones bei išvadas apie tai, kaip geriau užtikrinti kuo didesnę pagarbą pagrindinėms teisėms.
- **ES institucijų prašymai** – ES institucijos gali oficialiai prašyti FRA, kad ji suformuluotų nuomones konkrečiais teminiais klausimais arba atliktų įstatymų ar įstatymų projektų analizę pagrindinių teisių požiūriu. Pavyzdžiui, 2011 m. Europos Parlamentas paprašė, kad FRA pateiktų nuomonę apie siūlomą direktyvą dėl keleivių duomenų įrašų (PNR) naudojimo.
- **Valstybės narės gali paprašyti**, kad FRA pateiktų tam tikrą informaciją ar duomenis, kurie joms padėtų labiau gerbti pagrindines teises, patenkančias į ES kompetencijos sritį.
- **Mokomoji medžiaga ir mokymo programos** – *Pavyzdžiui, Europos nediskriminavimo teisės vadovas* (2011 m.), parengtas kartu su Europos žmogaus teisių teismu Strasbūre, yra puikus praktikuojančio teisininko vadovas teisiniais diskriminacijos klausimais.
- **Perspektyvios praktikos pavyzdžiai** – FRA taip pat renka ir valstybėms narėms platina „geros praktikos pavyzdžius“, kurie ypač naudingi ir paveikūs pagrindinių teisių srityje. Tokiu būdu valstybės narės turi galimybę sužinoti apie viena kitos sėkmingus bendrų problemų sprendimo modelius.

Komunikacija ir teisių suvokimas

FRA stengiasi gerinti padėtį realiame žmonių gyvenime. Be jau minėtų pagalbos formų, ji taip pat deda pastangas gerinti padėtį, didindama paprastų žmonių, o ypač specialistų, turinčių svarbų vaidmenį ir didelį poveikį mūsų teisėms (tokių kaip mokytojai, žiniasklaidos atstovai, policija ir praktikuojantys teisininkai) supratimą apie pagrindines teises.

Informacija apie FRA ir jos darbą

Be **spausdintų leidinių ir informacinių stendų** svarbiuose renginiuose, Agentūra naudojami visais galimais **komunikacijos internetu** kanalais, tokiais kaip Agentūros tinklalapis, socialiniai tinklai Facebook, Twitter, LinkedIn ir YouTube.

FRA leidžia mėnesinį **elektroninį naujienlaiškį** (užsisakyti galima adresu information@fra.europa.eu).

FRA teikia galimybę lankytojų grupėms apsilankyti FRA būstinėje ir pasiklausyti pasakojimų apie pagrindines teises Europos Sąjungoje ir apie Agentūros darbą (visit@fra.europa.eu).

Medžiaga, skirta informuotumui apie teises didinti

FRA leidžia **įvairią medžiagą**, kuria gali vadovautis specialistai, dirbantys pagrindinių teisių srityje, pavyzdžiui, *Ekskursija į praeitį – pamokos ateičiai: vadovas pedagogams* (2010 m.), skirta švietimui apie Holokaustą ir žmogaus teises; ir „Įvairovės atspindėjimo žiniasklaidoje priemonių rinkinys“ (*Media Diversity Toolkit*), kurį Agentūra parengė kartu su Europos transliuotojų sąjunga, siekdama suteikti visuomeniniams transliuotojams daugiau informacijos apie tai, kaip geriau atspindėti Europos įvairovę, kalbant apie mažumų problemas.

FRA taip pat leidžia **S’Cool Agenda** vaikams. Tai mokyklinis kalendorius-dienoraštis, kuriame vaikams kartu pateikiami svarbiausi faktai apie pagrindines teises.

Politikos kūrėjams, tyrėjams, teisės ekspertams ir plačiaijai publikai prieinama Agentūros **Teisminės praktikos duomenų bazė**, kurią sudaro su pagrindinėmis teisėmis susijusių nacionalinių ir Europos lygmens bylų rinkiniai.

Informacija apie Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją

Agentūra leidžia įvairią medžiagą apie Pagrindinių teisių chartiją, pavyzdžiui, **Charterpedia**, lengvai naudojama priemonė, kurioje galima rasti daugiau informacijos apie teises, kurias garantuoja Pagrindinių teisių chartija. Tai išsamus tarptautinių, Europos Sąjungos ir nacionalinių konstitucinių pagrindinėms teisėms skirtų teisės aktų rinkinys, turintis sąsajas su Chartijos konkrečiomis temomis, skyriais ir straipsniais, lengvai prieinamas iš Agentūros tinklalapio.

FRA taip pat yra parengusi **Pagrindinių teisių chartijos taikomąją programą**, skirtą mobiliems įrenginiams, tokiems kaip išmanieji telefonai ir planšetiniai kompiuteriai, prieinamą iš Agentūros tinklalapio.

Kontaktai

Daugiau informacijos apie FRA rasite mūsų tinklavietėje. Naudodamiesi toliau pateiktomis nuorodomis gausite naujausią informaciją apie mūsų veiklą, taip pat mūsų projektus, renginius ir leidinius.

- <http://fra.europa.eu>
- twitter.com/EURightsAgency
- www.facebook.com/fundamentalrights
- www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency
- www.youtube.com/user/EUAgencyFRA

Užsisakykite mūsų mėnesinį naujienlaiškį arba kreipkitės dėl grupės apsilankymo FRA el. paštu:

- information@fra.europa.eu

Jūs mus taip pat galite kreiptis paštu, telefonu arba faksu:

FRA – Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra

Schwarzenbergplatz 11

1040 Viena

Austrija

Tel: +43 (1) 580 30 0

Faksas: +43 (1) 580 30 699

HELPING TO MAKE FUNDAMENTAL RIGHTS A REALITY FOR EVERYONE IN THE EUROPEAN UNION

Pagrindinės teisės yra minimalios normos, užtikrinančios pagarbą žmogaus orumui. Jos išdėstytos **Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje**, kuri yra privaloma visoms ES institucijoms ir visoms 27 ES valstybėms narėms, įgyvendinančioms ES teisės aktus. Jos skyriuose – Orumas, Laisvės, Lygybė, Solidarumas, Pilietinės teisės, Teisingumo ir Bendrosios nuostatos – nurodomos ES pripažįstamos teisės, laisvės ir principai.

2007 m. įsteigta Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA) teikia pagrindinių teisių srities pagalbą ir informaciją ES ir jos valstybėms narėms.

FRA – Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra
Schwarzenbergplatz 11
1040 Viena
Austrija

Tel: +43 (1) 580 30 - 0
Faksas: +43 (1) 580 30 - 699

information@fra.europa.eu
<http://fra.europa.eu>
twitter.com/EURightsAgency
www.facebook.com/fundamentalrights
www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency
www.youtube.com/user/EUAgencyFRA

